

Rolnummer 4798
Arrest nr. 85/2010 van 8 juli 2010

ARREST

In zake : de prejudiciële vraag betreffende artikel 1675/19 van het Gerechtelijk Wetboek, gesteld door het Arbeidshof te Luik.

Het Grondwettelijk Hof,

samengesteld uit de voorzitters M. Melchior en M. Bossuyt, en de rechters R. Henneuse, E. De Groot, A. Alen, J.-P. Snappe en J. Spreutels, bijgestaan door de griffier P.-Y. Dutilleux, onder voorzitterschap van voorzitter M. Melchior,

wijst na beraad het volgende arrest :

*

* *

I. *Onderwerp van de prejudiciële vraag en rechtspleging*

Bij arrest van 9 november 2009 in zake P.M. tegen de FOD Financiën en anderen, in aanwezigheid van Mr. K. Steinier, schuldbemiddelaar, waarvan de expeditie ter griffie van het Hof is ingekomen op 12 november 2009, heeft het Arbeidshof te Luik de volgende prejudiciële vraag gesteld :

« Schendt artikel 1675/19 van het Gerechtelijk Wetboek de artikelen 10 en 11 van de Grondwet,

in zoverre het het verzet of het hoger beroep van de schuldbemiddelaar tegen de beslissingen tot toekenning van de begroting van de erelonen, emolumenten en kosten van de bemiddelaar voor de opdracht waarvoor hij in rechte is aangewezen, in beginsel verbiedt,

terwijl, enerzijds, de schuldenaar die de procedure van collectieve schuldenregeling geniet, een rechtsmiddel kan aanwenden, namelijk door middel van een hoger beroep het bedrag betwisten van de begroting waartoe de rechter heeft beslist met toepassing van ofwel artikel 1675/12, ofwel artikel 1675/13 van het Gerechtelijk Wetboek,

en terwijl, anderzijds, de schuldbemiddelaar in dat geval alleen kan optreden wanneer hij wordt gedaagd door de gedingvoerende appellanten in het bodemgeschil (ofwel de schuldenaar en/of een of meer schuldeisers), en wanneer hij in rechte kan worden gedaagd,

waardoor hij buiten de beoogde hypothesen geen enkel beroep geniet ? ».

Memories zijn ingediend door :

- Mr. K. Steinier, schuldbemiddelaar;
- de « Ordre des barreaux francophones et germanophone », met zetel te 1060 Brussel, Gulden-Vlieslaan 65;
- de Ministerraad.

De « Ordre des barreaux francophones et germanophone » heeft een memorie van antwoord ingediend.

Op de openbare terechtzitting van 15 juni 2010 :

- zijn verschenen :
 - . Mr. K. Steinier, schuldbemiddelaar, in eigen persoon;
 - . Mr. E. Gourdin *loco* Mr. X. Leurquin, advocaten bij de balie te Brussel, voor de « Ordre des barreaux francophones et germanophone »;
 - . Mr. A.-C. Rasson *loco* Mr. J. Bourtembourg, advocaten bij de balie te Brussel, voor de Ministerraad;

- hebben de rechters-verslaggevers J. Spreutels en E. De Groot verslag uitgebracht;
- zijn de voornoemde partijen gehoord;
- is de zaak in beraad genomen.

De bepalingen van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Grondwettelijk Hof met betrekking tot de rechtspleging en het gebruik van de talen werden toegepast.

II. *De feiten en rechtspleging in het bodemgeskil*

De appellante voor de verwijzende rechter heeft op 22 mei 2007 het voordeel van de collectieve schuldenregeling aangevraagd; advocaat Steinier, geïntimeerde in hoofdvordering en appellant op tussengeskil, is aangewezen als schuldbemiddelaar en heeft aan de eerste rechter twee verzoeken tot begroting van zijn erelonen en kosten gericht; bij vonnis van 19 augustus 2009 heeft die rechter een gerechtelijke aanzuiveringsregeling opgesteld (artikel 1675/13 van het Gerechtelijk Wetboek) en heeft hij de erelonen en kosten van de bemiddelaar ambtshalve begroot (artikel 1675/19, § 3, van hetzelfde Wetboek). Het incidenteel beroep wordt gemotiveerd door het feit dat geen rekening is gehouden met de prestaties van de schuldbemiddelaar en met het eerste verzoek tot begroting.

De verwijzende rechter herinnert aan de regeling van de begroting van de erelonen en kosten van de schuldbemiddelaar. Hij merkt op dat, wanneer de partijen geen akkoord bereiken, de betaling ervan verschuldigd is op grond van een bevel tot tenuitvoerlegging dat kan voortvloeien uit een vonnis bedoeld in de artikelen 1675/10, § 5, 1675/12 en 1675/13 van het Gerechtelijk Wetboek of uit de vereenvoudigde procedure waarin artikel 1675/19 van hetzelfde Wetboek voorziet voor de vaststelling van die bedragen. Die kan worden toegepast op eender welk ogenblik van de procedure, terwijl het vonnis waarin de drie andere bepalingen voorzien, de definitieve staat van de aan de bemiddelaar verschuldigde bedragen niet afsluit, waarbij die bemiddelaar nog ertoe gehouden is de tenuitvoerlegging van de (minnelijke of gerechtelijke) aanzuiveringsregeling op te volgen en te controleren.

Hij merkt op dat de beslissingen genomen op grond van artikel 1675/10, § 5, (rekening houdend met de artikelen 1043, tweede lid, en 1675/14, § 2, eerste lid, van het Gerechtelijk Wetboek) en artikel 1675/19, § 3, niet vatbaar zijn voor beroep, terwijl tegen diegene genomen op grond van de artikelen 1675/12 en 1675/13 beroep kan worden ingesteld door de partijen in het geding. Wanneer de bemiddelaar een partij in het geding zou zijn, zou er bijgevolg een verschil in behandeling bestaan dat voortvloeit uit, enerzijds, het recht op hoger beroep of van verzet van de schuldenaar en de schuldeisers, waardoor zij een begroting kunnen betwisten die is beslist op grond van de artikelen 1675/12 en 1675/13 van het Gerechtelijk Wetboek en, anderzijds, het verbod voor de bemiddelaar om een rechtsmiddel aan te wenden, behalve zijn incidenteel beroep dat vanzelfsprekend afhankelijk is van het hoofdberoep dat door de schuldenaar of de schuldeiser werd ingesteld.

De verwijzende rechter zet zijn redenering voort en herinnert aan het statuut van de bemiddelaar; hij merkt op dat hij geen partij vertegenwoordigt en zelf ook geen partij is; volgens een arrest van het Hof van Cassatie van 4 september 2003 is de aanwezigheid van de bemiddelaar in het geding een voorwaarde voor de ontvankelijkheid van het hoger beroep wegens de noodzaak om de beheerder van het vermogen bij die procedure te betrekken. Hij wijst erop dat de rechtspraak verdeeld is wat de ontvankelijkheid van het hoger beroep betreft: sommige beslissingen besluiten tot de niet-ontvankelijkheid van elk hoofdberoep of incidenteel beroep; andere besluiten tot de niet-ontvankelijkheid van het hoofdberoep, maar niet van het incidenteel beroep; ten slotte besliste het Hof van Beroep te Brussel in een arrest van 9 november 2001, waarbij uitspraak werd gedaan over het door een schuldeiser ingestelde hoger beroep, dat het hoger beroep ingesteld door de bemiddelaar niet kan worden gekwalificeerd als een incidenteel beroep, daar het niet is ingesteld door een partij die de hoedanigheid van geïntimeerde heeft, maar zou kunnen worden ingesteld door de bemiddelaar, waarbij artikel 1675/19, § 3, van het Gerechtelijk Wetboek strikt dient te worden geïnterpreteerd.

Te dezen is de verwijzende rechter van mening dat de bemiddelaar, die regelmatig en noodzakelijkerwijze tussenkomt in de beroepsprocedure overeenkomstig de rechtspraak van het Hof van Cassatie, het recht heeft de begroting aan te vragen van de erelonen en kosten bedoeld in zijn eerste verzoek: dat verzoek, niet in

aanmerking genomen door de eerste rechter, is immers niet betwist, noch verworpen geweest. In zoverre het de door de eerste rechter besliste begroting betwist, doet het verzoek daarentegen de vraag van de ontvankelijkheid van het incidenteel beroep rijzen en de verwijzende rechter besluit tot de niet-ontvankelijkheid daarvan : de appellante in hoofdvordering heeft de bemiddelaar wellicht met opzet in hoger beroep gedaagd opdat uitspraak zou worden gedaan over de begroting van de erelonen en de kosten, maar de ontegenzeggelijk betwistbare begroting plaatst de partijen niet tegenover elkaar.

Ten aanzien van de beroepsprocedure betreffende de door de eerste rechter vastgestelde bedragen onderscheidt de verwijzende rechter twee aspecten. Het eerste aspect bestaat erin te beschouwen dat de bemiddelaar de geïntimeerde partij kan zijn, waardoor hij beschikt over een rechtsmiddel om voor de rechter in hoger beroep aspecten van het vonnis te brengen die niet door de appellant zijn bestreden. Dat eerste aspect doet dus de vraag rijzen van het statuut van de bemiddelaar, enerzijds, en tegelijk die van de ontvankelijkheid van een hoofdberoep op initiatief van de schuldenaar of van een schuldeiser die ontegenzeggelijk de partijen in het geding zijn, anderzijds. In dat geval zou de begrotingsprocedure op grond van artikel 1675/13 (of van artikel 1675/12) een hervorming mogelijk maken, in tegenstelling tot de begrotingen op grond van artikel 1675/10, § 5, of van artikel 1675/19 van het Gerechtelijk Wetboek. Wat uitsluitend de door de arbeidsrechtbank besloten begroting betreft, is de vraag beslecht door een toepassing van artikel 2.2 van de betwiste reglementering, na kennisneming van de conclusies van de bemiddelaar. Het tweede aspect bestaat erin te beschouwen dat het verzoek van de bemiddelaar, die moet optreden in het hoger beroep, een « uitbreiding van het verzoek » zou zijn, voor een verzoek tot begroting van aanvullende erelonen, en geenszins een hoger beroep. In dat verband herinnert de verwijzende rechter eraan dat die uitbreiding niet samenvalt met een tussenvordering, daar zij voor de rechter in hoger beroep geen nieuwe vraag aanbrengt waarvan de eerste rechter geen kennis heeft genomen. Uit het rechtsplegingsdossier van de rechtbank blijkt immers dat de bemiddelaar zijn verzoek tot begroting voor de prestaties verricht vóór 4 februari 2009 wel degelijk had ingediend, maar er is een verzuim geweest vanwege de eerste rechter.

De verwijzende rechter komt terug op de voorwaarden van het hoger beroep en herinnert eraan dat het incidenteel beroep op grond van artikel 1054, eerste lid, van het Gerechtelijk Wetboek moet uitgaan van een geïntimeerde partij. De schuldbemiddelaar is echter niet op regelmatige wijze door de hoofdappellant in hoger beroep gedaagd, vermits het hoofdberoep alleen kan worden gericht tegen een partij die in het eerste geding tegenover de appellant stond; de bemiddelaar stond evenwel op geen enkel ogenblik tegenover de schuldeiser of de schuldenaar. Hij herinnert ook eraan dat het arrest van het Hof van Cassatie van 4 september 2003 vereist dat de bemiddelaar betrokken is bij de rechtspleging in hoger beroep en dat de rechtsleer in dat verband ervan uitgaat dat dat optreden verantwoord is door de gerechtelijke opdracht en de hoedanigheid van gerechtelijk mandataris van de bemiddelaar.

In verband met de grondwettigheid van artikel 1675/19 van het Gerechtelijk Wetboek geeft de verwijzende rechter aan dat, aangezien het hoger beroep alleen voor de partijen in het geding slechts mogelijk is voor de beslissingen gewezen inzake gerechtelijke aanzuivering op grond van de artikelen 1675/12 en 1675/13, de situaties variëren naar gelang van de bepaling van het Wetboek waarvan de eerste rechter gebruik maakt bij de begroting van de kosten en de erelonen. Het arrest van het Hof van Beroep te Brussel van 9 november 2001, volgens hetwelk artikel 1675/19 strikt dient te worden geïnterpreteerd, verklaart het hoofdberoep van de bemiddelaar ontvankelijk wanneer toepassing wordt gemaakt van de artikelen 1675/12 en 1675/13, hetgeen een verschil in behandeling onder bemiddelaars teweegbrengt naar gelang van de begrotingsprocedure. Die interpretatie is door het Hof van Beroep te Luik wegens dat verschil in behandeling verworpen en dat Hof heeft aan het Grondwettelijk Hof de prejudiciële vraag gesteld die aanleiding heeft gegeven tot het arrest nr. 14/2008 van 14 februari 2008, waarin dat laatste Hof heeft geoordeeld dat artikel 1675/19, § 3, niet in strijd is met de artikelen 10 en 11 van de Grondwet in zoverre het het hoger beroep van de bemiddelaar in de daarin beoogde hypothese niet mogelijk maakt. Dat arrest heeft evenwel geen betrekking op het verschil in behandeling dat hier in het geding is en dat uit vier elementen voortvloeit :

- ten eerste is er geen rechtsmiddel, voor de partijen in het geding en bovendien voor de bemiddelaar, tegen een begroting beslist op grond van artikel 1675/19, § 3, van het Gerechtelijk Wetboek;
- ten tweede is er de beroepsmogelijkheid voor de partijen in het geding tegen een beslissing tot begroting op grond van met name de artikelen 1675/12 en 1675/13 van het Gerechtelijk Wetboek;

- ten derde maakt het recht van hoger beroep of van verzet van de schuldenaar en van de schuldeisers het voor hen mogelijk een begroting te betwisten die is beslist op grond van de artikelen 1675/12 en 1675/13 van het Gerechtelijk Wetboek, hetgeen niet mogelijk is voor de bemiddelaar, omdat hij misschien geen partij is vanwege zijn statuut en de aan hem toevertrouwde opdrachten;

- ten vierde, zelfs in de hypothese dat de bemiddelaar geïntimeerde partij zou zijn of in hoger beroep zou kunnen optreden op grond van artikel 807 van het Gerechtelijk Wetboek, zou de bemiddelaar de begroting alleen kunnen betwisten op voorwaarde dat hij in hoger beroep wordt gedaagd.

Aan het Hof stelt hij derhalve de hiervoor weergegeven prejudiciële vraag en voegt hij, in verband met de inzet en de feiten van het geding, eraan toe dat de reglementaire forfaits inzake kosten en erelonen van de bemiddelaars, alsook de kortere procedure waarin het in het geding zijnde artikel 1675/19 voorziet, die begrotingen mogelijk maakt zonder dat de mandatarissen worden gehoord, het voorwerp hebben uitgemaakt van kritiek. Hij houdt de uitspraak aan over het incidenteel beroep betreffende de door de arbeidsrechtbank besliste begroting en beveelt de begroting van de in het verzoek bedoelde kosten en erelonen, begroting die de eerste rechter heeft verzuimd te laten uitvoeren.

III. *In rechte*

- A -

A.1.1. De Ministerraad herinnert aan de feiten van het geding en wijst erop dat de erelonen van de schuldbemiddelaar kunnen worden vastgesteld op grond van de artikelen 1675/12, 1675/13 en 1675/19, § 3, van het Gerechtelijk Wetboek. Vervolgens herinnert hij aan het arrest nr. 14/2008 van 14 februari 2008 van het Hof en, verwijzend naar het arrest van het Hof van Beroep te Brussel van 9 november 2001, voert hij aan dat er geen discriminatie is indien artikel 1675/19, dat afwijkt van de algemene beginselen van het gerechtelijk recht, restrictief wordt geïnterpreteerd en alleen kan worden toegepast wanneer de rechter de erelonen vaststelt in een beslissing *ad hoc* en niet in een beslissing die een minnelijke aanzuiveringsregeling goedkeurt of een gerechtelijke aanzuiveringsregeling oplegt en het voorwerp kan uitmaken van een hoger beroep ingesteld door de bemiddelaar.

A.1.2. Vervolgens onderstreept de Ministerraad dat de situatie van de bemiddelaar niet vergelijkbaar is met die van de schuldenaar, waarbij de ene door de rechter wordt benoemd en de andere partij is in een procedure ingesteld naar aanleiding van een verzoek om collectieve schuldenregeling. Hij voert ook aan dat de procedures bedoeld in de artikelen 775/19, § 3, (lees : 1675/19, § 3) en die bedoeld in de artikelen 1675/12 en 1675/13 gezamenlijk vergelijkbaar zijn, aangezien de eerstgenoemde betrekking hebben op de uitgifte van een bevel tot tenuitvoerlegging en in voorkomend geval het verhoor van de partijen en van de bemiddelaar kunnen inhouden, terwijl de laatstgenoemde niet in hoofdzaak tot doel hebben de voorschotten of de erelonen vast te stellen, maar wel een gerechtelijke aanzuiveringsregeling of een kwijtschelding van schulden die veronderstellen dat de partijen en de bemiddelaar bij gerechtsbrief worden opgeroepen.

A.1.3. De Ministerraad herinnert aan de rechtspraak van het Hof in verband met de verschillen in behandeling die voortvloeien uit verschillende procedureregels en in verband met de dubbele aanleg, en voert aan dat, in die omstandigheden, de onmogelijkheid van een hoger beroep door de schuldbemiddelaar geen onevenredige beperking van diens rechten inhoudt, daar die rechten niet de rechten zijn die voor de partijen in het geding zijn. De vaststelling van de in het geding zijnde bedragen op grond van de artikelen 1675/12 en 1675/13 is facultatief, waarbij de bemiddelaar de erelonen, emolumenten en kosten kan vorderen overeenkomstig hetgeen bij koninklijk besluit is bepaald.

A.2.1. K. Steinier herinnert aan de feiten van het geschil en voert aan dat de prejudiciële vraag bevestigend dient te worden beantwoord. Hij refereert aan zijn conclusies voor de verwijzende rechter, aan het arrest van het Hof van Beroep te Brussel van 9 november 2001 en aan een niet bekendgemaakt arrest van het Arbeidshof te Luik van 23 juli 2009, en merkt op dat de in het geding zijnde bepaling het voorwerp uitmaakt van uiteenlopende interpretaties, waarbij de interpretatie die het hoger beroep en het verzet verbiedt, op het arrest nr. 14/2008 van 14 februari 2008 is geïnspireerd. De huidige praktijk is evenwel verwonderlijk in het licht van de motivering van dat arrest, daar de overdracht van de bevoegdheid inzake de minnelijke schuldenregeling van de rechtbanken van

eerste aanleg aan de arbeidsrechtbanken heeft gewezen op grote interpretatieverschillen over tal van begrotingsonderwerpen. De bestaande rechtsonzekerheid, de vaak ontbrekende motivering in de beslissingen met betrekking tot die bedragen - vaak te wijten aan het overhaast te werk gaan als gevolg van de achterstand die sommige arbeidsrechtbanken naar aanleiding van die bevoegdheidsoverdracht hebben opgelopen - en de onmogelijkheid voor een bemiddelaar om een voorziening in cassatie te overwegen tegen elk van die beslissingen, vereisen dat de hogere rechtscolleges informatie verstrekken over die theoretische afwezigheid van hoger beroep.

A.2.2. Volgens K. Steinier, die nog steeds verwijst naar zijn conclusies voor de verwijzende rechter, lijkt het begrip « partijen » te verschillen naar gelang van het onderwerp van het hoger beroep en derhalve van de belangentegenstelling. Te dezen heeft de schuldenares, appellante voor de verwijzende rechter, de bemiddelaar in hoger beroep gedaagd, tegen wie men zich een theoretisch verzet over de vaststelling van de erelonen kan voorstellen, daar de bemiddelaar belang heeft bij een voor hem gunstige lezing, terwijl de appellante vanzelfsprekend belang erbij heeft dat de erelonen die op de tegoeden van de rekening van de bemiddeling worden geheven, op gematigde wijze worden vastgesteld, rekening houdend met een eventuele lezing van het koninklijk besluit die voor haar gunstig is. Aan de bemiddelaar, gedaagd in hoger beroep, wordt de hoedanigheid van partij verleend, waardoor hij de mogelijkheid verkrijgt om incidenteel beroep in te stellen en het arrest van het Hof van Cassatie van 4 september 2003 maakt het niet mogelijk te beschouwen dat het Hof het verbod van het hoger beroep zou hebben verantwoord door te stellen dat de bemiddelaar geen partij zou kunnen zijn. In de aan de verwijzende rechter voorgelegde zaak was K. Steiner partij in het geding, te meer daar hij eiser was, waardoor hij in zekere zin vrijwillig tussenkwam (artikel 1057 van het Gerechtelijk Wetboek); het Arbeidshof te Bergen heeft in een arrest van 3 februari 2009 bovendien het incidenteel beroep van een door de schuldenaar in hoger beroep gedaagde bemiddelaar, ontvankelijk verklaard.

A.3.1. In haar memorie van tussenkomst verantwoordt de « Ordre des barreaux francophones et germanophone » (hierna : OBFG) haar belang als tussenkomende partij die geen partij is voor de verwijzende rechter. Zij herinnert eraan dat de rechtspraak van het Hof is geëvolueerd en dat sinds het arrest nr. 44/2008 van 4 maart 2008 het Hof de tussenkomst aanvaardt van personen die voldoende aantonen dat het antwoord dat op de prejudiciële vraag zal worden gegeven, rechtstreekse gevolgen kan hebben voor hun persoonlijke situatie. Die rechtspraak houdt rekening met de invoeging van een artikel 4, tweede lid, van de bijzondere wet van 6 januari 1989 bij de wet van 9 maart 2003. De betrokkenen kunnen tevens een standpunt innemen van bij de aanvang van de rechtspleging op prejudiciële vraag; die laatste kan leiden tot een arrest (waarin een schending wordt vastgesteld van de normen waarvan het Hof de naleving waarborgt) waarvan het gezag wordt versterkt door artikel 4, tweede lid, van de voormelde bijzondere wet en door de mogelijkheid die het inhoudt om de verantwoordelijkheid in het geding te brengen van de overheid waarvan het wetgevend orgaan de ongeldig verklaarde norm heeft aangenomen. Het Hof wordt dus verzocht zijn rechtspraak te bevestigen, zoals het dat ten aanzien van de OBFG in zijn arrest nr. 70/2009 van 23 april 2009 heeft gedaan.

A.3.2. De OBFG verantwoordt haar belang bij de tussenkomst door te verwijzen naar haar hoedanigheid van essentiële deelnemer aan de openbare dienst van het gerecht waarvan het doel is gedefinieerd in artikel 495 van het Gerechtelijk Wetboek. Zij voert aan dat de advocaten veelvuldig als schuldbemiddelaars worden aangewezen op grond van artikel 1675/17, van het Gerechtelijk Wetboek, zodat het antwoord op de prejudiciële vraag de wettelijke opdracht van de OBFG, die met name erin bestaat te waken over de verdediging van de belangen van de advocaat, kan aantasten. Het Hof heeft het belang van de Orde om in rechte te treden of om tussen te komen aanvaard in verschillende arresten waar die belangen in het geding waren.

A.3.3. Ten gronde is de OBFG van mening dat de prejudiciële vraag bevestigend dient te worden beantwoord. In haar memorie behoudt zij zich het recht voor om haar argumentatie aan te vullen na kennisneming van de memories die nog zouden worden ingediend en in haar memorie van antwoord zet zij de context van de in het geding zijnde bepaling uiteen en geeft zij aan dat het voor de verwijzende rechter bestreden vonnis is geweest op grond van de artikelen 1675/13 en 1675/19 van het Gerechtelijk Wetboek, waarbij de verwijzende rechter die laatste bepaling voorlegt aan de toetsing van het Hof en dus van mening is dat het verbod van het hoger beroep bedoeld in artikel 1675/19 ook van toepassing is wanneer de erelonen, emolumenten en kosten op grond van met name artikel 1675/13 zijn vastgesteld.

A.3.4. In hoofdorde is de OBFG van mening dat artikel 1675/19 het voorwerp moet uitmaken van een conforme interpretatie teneinde het (hoofd- of incidenteel) beroep van de schuldbemiddelaar mogelijk te maken. Het verbiedt het hoger beroep niet wanneer de erelonen, kosten en emolumenten worden vastgesteld op grond van de artikelen 1675/10, 1675/12 of 1675/13 van het Wetboek en verbiedt dat alleen, zij het op ongrondwettige wijze, wanneer zij worden vastgesteld in de erin beoogde hypothese.

A.3.5. In ondergeschikte orde voert de OBFG aan dat, indien het Hof van oordeel is dat artikel 1675/19 de bemiddelaar niet de mogelijkheid biedt hoger beroep in te stellen tegen de beslissing tot vaststelling van zijn erelonen, emolumenten en kosten genomen op grond van de artikelen 1675/10, 1675/12 en 1675/13, terwijl de schuldenaar en de schuldeiser die mogelijkheid wel zouden genieten, dat verschil in behandeling ongrondwettig zou zijn. Zij herinnert eraan dat de machtiging vervat in de in het geding zijnde bepaling in werking is gesteld bij het koninklijk besluit van 18 december 1998 dat een forfaitaire vergoeding vaststelt voor alle prestaties van de bemiddelaar waarvan het bedrag varieert volgens het aantal schuldeisers en de aard van de prestaties. Zij herinnert ook eraan dat het arrest nr. 14/2008 van 14 februari 2008 alleen betrekking had op de hypothese van een specifiek verzoek van de bemiddelaar betreffende de vaststelling van zijn erelonen, emolumenten en kosten en op de vergelijking van de situatie van de bemiddelaar met die van de faillissementscurator.

A.3.6. In de thans aan het Hof voorgelegde vergelijking voert de OBFG aan dat de schuldenaar, de schuldeiser en de bemiddelaar vergelijkbare categorieën van rechtzoekenden zijn in zoverre zij ieder betrokken zijn bij de vaststelling van de erelonen; hun belangen zijn uiteenlopend, waarbij de in het geding zijnde bedragen ten laste zijn van de schuldenaar en bij voorrang worden betaald. Wanneer de laatstgenoemde of de schuldeiser hoger beroep instellen, wordt de bemiddelaar geïntimeerde partij en kan hij aldus incidenteel beroep instellen (artikel 1054 van het Gerechtelijk Wetboek), hetgeen het Hof van Beroep te Bergen heeft aanvaard in een arrest van 15 september 2009 (A.R. 21529) dat dezelfde richting uitgaat als een arrest van het Hof van Beroep te Brussel van 9 november 2001. Zij voert ook aan dat de reglementering betreffende de begroting aanleiding kan geven tot conflicten tussen de partijen, in tegenstelling tot hetgeen de theoretische lezing van het voormelde koninklijk besluit door het arrest nr. 14/2008 suggereert, in het bijzonder sinds de overdracht van de bevoegdheid inzake schuldbemiddeling aan de arbeidsgerechten. Die moeilijkheden worden bevestigd door het *vademecum* voor de advocaten-schuldbemiddelaars uitgegeven door de OBFG in 2009; dat document heeft een moreel gezag voor de advocaten, maar geen bindende waarde ten aanzien van de rechters. De verschillen in kostprijs per dossier worden bevestigd in de parlementaire voorbereiding van de wet van 22 december 2009 die artikel 1675/19 heeft gewijzigd. Het conflict kan ook gelegen zijn in de vraag van het verband tussen een prestatie en de schuldbemiddeling.

De OBFG is van mening dat, hoewel het juist is dat er geen algemeen beginsel van dubbele aanleg bestaat, het toch zo is dat, wanneer een beroep openstaat, dit niet op discriminerende wijze mag zijn, noch in strafzaken, noch in burgerlijke zaken. De discriminatie van de in het geding zijnde bepaling is zinloos, te meer daar het hoofdberoep of het incidenteel beroep van de schuldbemiddelaar de gerechtelijke regeling van het hoofdgeschil niet kan vertragen, noch in de hypothese dat de schuldenaar of de schuldeiser het hoofdvonnis en de begroting van de erelonen in het geding hebben gebracht (waarbij het incidenteel beroep van de bemiddelaar het hoofdberoep niet vertraagt), noch in de hypothese dat de schuldbemiddelaar zelf een hoofdberoep instelt dat alleen betrekking heeft op die begroting, waardoor het hoofdvonnis onveranderd blijft.

A.3.7. De OBFG is van mening dat de aarzeling om te aanvaarden dat de bemiddelaar hoger beroep kan instellen wanneer het vonnis is gewezen op grond van de artikelen 1675/10, 1675/12 of 1675/13 lijkt voort te vloeien uit het verbod dat in artikel 1675/19 is geformuleerd. Zo heeft het Hof van Beroep te Luik in een beschikking tot begroting van 17 november 2009 beslist dat het hoger beroep uitgesloten was voor elke beslissing met betrekking tot de erelonen van de bemiddelaar omdat de bemiddelaars in het andere geval verschillend zouden worden behandeld naar gelang van het onderwerp van de beslissing. Die rechtspraak, die wordt gesteund in de rechtsleer, is evenwel vatbaar voor kritiek, omdat de rechter zou hebben kunnen vaststellen dat artikel 1675/19 de beroepen niet verbiedt wanneer de beslissing is genomen op grond van de drie voormelde bepalingen, en dat een mogelijke discriminatie hem ertoe had moeten brengen het Hof te ondervragen. Aangezien de artikelen 10 en 11 van de Grondwet veronderstellen dat de bemiddelaar een beroep kan uitoefenen wanneer de beslissing zijn erelonen vaststelt op grond van de drie voormelde bepalingen, zou het discriminerend zijn hem dat beroep te ontzeggen wanneer die beslissing is gegrond op de in het geding zijnde bepaling. Dat zou een discriminatie door repercussie zijn, die niet aanvaardbaar zou zijn, ermee rekening houdend dat, in beide gevallen, de prestaties van de bemiddelaars identiek zijn, zowel in de minnelijke fase van de schuldenregeling als in de gerechtelijke fase. Volgens de in het geding zijnde bepaling kan de vaststelling van de vergoeding van de bemiddelaar op verschillende ogenblikken plaatshebben, maar hij ontvangt geen enkele bij zijn aanwijzing; gelet op de lange duur van de minnelijke fase zal hij dus vaak ertoe worden gebracht een begroting van de erelonen vóór het vonnis aan te vragen maar hij zal ook ertoe kunnen worden gebracht dat te doen na dat vonnis, en die mogelijkheid is volkomen gerechtvaardigd. Niets onderscheidt het in die hypothesen gewezen vonnis van het vonnis gewezen in de hypothesen waarin de rechter tezelfder tijd uitspraak doet over de minnelijke regeling en de gerechtelijke regeling. Indien het verbod van een beroep tegen de beslissing beperkt tot de vaststelling van de erelonen, kosten en emolumenten zou worden gehandhaafd, zou het om een onevenredige maatregel gaan,

terwijl dat verbod afwijzen niet ertoe zal leiden de procedure al te veel te verzwaren, hetgeen een bezorgdheid was die de wetgever had geuit bij de aanneming van de in het geding zijnde bepaling : de uitoefening van dat beroep zal de procedure van de collectieve schuldenregeling immers niet vertragen en de betaling van de bemiddelaar kan ook niet worden vertraagd wanneer de rechtbank de voorlopige tenuitvoerlegging toestaat op grond van artikel 1398 van het Gerechtelijk Wetboek. Dat beroep zou ook moeten openstaan voor de schuldenaar en de schuldeiser die niet noodzakelijkerwijs worden opgeroepen vóór de begroting van de erelonen, emolumenten en kosten van de bemiddelaar.

- B -

B.1. De prejudiciële vraag heeft betrekking op artikel 1675/19 van het Gerechtelijk Wetboek, dat bepaalt :

« § 1. De regels en barema's tot vaststelling van het ereloon, de emolumenten en de kosten van de schuldbemiddelaar worden door de Koning bepaald. De Koning oefent deze bevoegdheden uit op de gezamenlijke voordracht van de ministers tot wier bevoegdheid Justitie en Economische Zaken behoren.

§ 2. De staat van ereloon, emolumenten en kosten van de schuldbemiddelaar komt ten laste van de schuldenaar en wordt bij voorrang betaald.

Onverminderd artikel 1675/9, § 4, houdt de schuldbemiddelaar tijdens de opmaak van de regeling van de baten van het vermogen van de schuldenaar een reserve af voor de betaling van ereloon, emolumenten en kosten.

In geval van totale kwijtschelding van schulden legt de rechter de totale of gedeeltelijke onbetaalde honoraria van de schuldbemiddelaar ten laste van het Fonds ter bestrijding van de overmatige schuldenlast bedoeld in artikel 20 van de wet van 5 juli 1998 betreffende de collectieve schuldenregeling en de mogelijkheid van verkoop uit de hand van de in beslag genomen onroerende goederen.

Indien de regeling voorziet in een kwijtschelding van schulden in kapitaal en enkel mits wordt gerechtvaardigd dat de verzoeker in de onmogelijkheid verkeert de honoraria binnen een redelijke termijn te betalen, kan de rechter de totale of gedeeltelijke onbetaalde honoraria van de schuldbemiddelaar ten laste leggen van het Fonds.

De schuldbemiddelaar duidt in zijn verzoek de redenen aan waarom de aangelegde reserve onvoldoende is en waarom de beschikbare middelen van de schuldenaar ontoereikend zijn om het ereloon te betalen.

De rechter geeft de redenen aan die de interventie van het Fonds rechtvaardigen.

In het ontwerp van minnelijke aanzuiveringsregeling, bedoeld in artikel 1675/10, § 2, en in de gerechtelijke aanzuiveringsregeling wordt aangegeven hoe de vervallen en te vervallen honoraria worden betaald door de schuldenaar.

§ 3. Tenzij deze maatregelen getroffen werden door de beschikking bedoeld in artikel 1675/10, § 5, in artikel 1675/12 of in artikel 1675/13, geeft de rechter, op verzoek van de schuldbemiddelaar, een bevel tot tenuitvoerlegging voor het voorschot dat hij bepaalt of ten belope van het bedrag van de erelonen, emolumenten en kosten dat hij vaststelt. Zo nodig hoort hij voorafgaandelijk in raadkamer de opmerkingen van de schuldenaar, van de schuldeisers en van de schuldbemiddelaar. De beschikking is niet vatbaar voor verzet of hoger beroep. Bij elk verzoek van de schuldbemiddelaar wordt een gedetailleerd overzicht van de te vergoeden prestaties en van de gedragen of te dragen kosten gevoegd ».

B.2.1. Uit de motivering van het verwijzingsarrest blijkt dat de prejudiciële vraag is beperkt tot de derde zin van artikel 1675/19, § 3, die het verzet of het hoger beroep uitsluit tegen de beschikking van de rechter die een bevel tot tenuitvoerlegging geeft inzake erelonen, emolumenten en kosten van de schuldbemiddelaar. Gelet op de feiten van de onderhavige zaak, beperkt het Hof zijn onderzoek tot de uitsluiting van het hoger beroep.

B.2.2. Artikel 1675/19 van het Gerechtelijk Wetboek zou, ten aanzien van de aan de schuldbemiddelaar verschuldigde erelonen, emolumenten en kosten, een verschil in behandeling invoeren, naargelang die worden vastgesteld bij de beschikking bedoeld in het in het geding zijnde artikel 1675/19, § 3, dan wel, in de interpretatie van de verwijzende rechter, bij een beslissing bedoeld in de artikelen 1675/12 of 1675/13 van hetzelfde Wetboek, waarnaar in de prejudiciële vraag wordt verwezen: in de eerste hypothese kan de schuldbemiddelaar geen hoger beroep instellen, terwijl, in de tweede, een beroep openstaat voor de partijen bij de bemiddeling, zelfs voor de bemiddelaar wanneer hij door hen in hoger beroep wordt gedaagd en in die zin incidenteel beroep kan instellen.

B.3. Artikel 1675/19, § 3, heeft betrekking op de vaststelling van de erelonen, emolumenten en kosten op eender welk ogenblik van de procedure, ook nadat de rechter een gerechtelijke aanzuiveringsregeling heeft vastgesteld, waarbij de bemiddelaar op grond van artikel 1675/14, § 1, van het Gerechtelijk Wetboek belast is met de opvolging en controle van de uitvoering van de maatregelen waarin die regeling voorziet, en dergelijke erelonen, emolumenten en kosten hem dus mogelijk na de aanneming van de regeling kunnen worden toegekend. De artikelen 1675/12 en 1675/13 hebben daarentegen betrekking op de vaststelling van die bedragen bij de beslissing tot aanneming van de gerechtelijke aanzuiveringsregeling zelf.

B.4.1. De Ministerraad werpt op dat de situatie van de schuldbemiddelaars niet zou kunnen worden vergeleken met die van de schuldenaars en dat de procedures waarin de artikelen 1675/12 en 1675/13, enerzijds, en artikel 1675/19, anderzijds, voorzien, evenmin vergelijkbaar zijn.

B.4.2. Vermits het in beide gevallen gaat om beslissingen met betrekking tot bedragen die verschuldigd zijn of kunnen zijn naar aanleiding van een schuldbemiddeling, zijn de situaties vergelijkbaar.

B.5. Het in de prejudiciële vraag vermelde verschil in behandeling berust op een objectief criterium, namelijk de fase van de procedure waarin het bedrag van de in het geding zijnde sommen wordt vastgesteld.

B.6. Het verschil in behandeling tussen bepaalde categorieën van personen dat voortvloeit uit de toepassing van verschillende procedureregels in verschillende omstandigheden, houdt op zich geen discriminatie in. Van discriminatie zou slechts sprake zijn indien het verschil in behandeling dat voortvloeit uit de toepassing van die procedureregels, een onevenredige beperking van de rechten van de daarbij betrokken personen met zich zou meebrengen.

B.7. Te dezen heeft de wetgever, die tijdens de parlementaire voorbereiding van artikel 1675/19 en van de bepalingen die het hebben gewijzigd, zijn keuze niet heeft gemotiveerd (*Parl. St.*, Kamer, 1996-1997, nrs. 1073/1 en 1074/1, pp. 53-54; 2003-2004, DOC 51-1309/001, p. 25; DOC 51-1309/012, p. 81; 2006-2007, DOC 51-2760/001, pp. 29 en volgende; DOC 51-2760/002, pp. 509-510; DOC 51-2760/036, pp. 26 en volgende; Senaat, 2006-2007, nr. 3-1988/5, p. 3), in de in het geding zijnde bepaling erin voorzien dat de regels en tarieven tot vaststelling van de erelonen, emolumenten en kosten van de schuldbemiddelaar door de Koning worden bepaald. De erelonen en emolumenten bestaan uit forfaitaire vergoedingen (artikel 1 van het koninklijk besluit van 18 december 1998 houdende vaststelling van de regels en barema's tot bepaling van het ereloon, de emolumenten en de kosten van de schuldbemiddelaar) die niet variëren volgens, bijvoorbeeld, de omvang of het ingewikkelde karakter van de zaak of bijzondere prestaties, naar het voorbeeld van wat artikel 33, eerste lid, van de faillissementswet van 8 augustus 1997 bepaalt voor de curatoren.

B.8. Gelet op de geringe beoordelingsruimte waarover de rechter beschikt om, in het reglementaire kader beschreven in B.7, de bedragen van de in het geding zijnde sommen vast te stellen en ermee rekening houdend dat, behalve in het strafrecht, geen algemeen beginsel bestaat dat een dubbele aanleg waarborgt, vermocht de wetgever zich ervan te onthouden in een rechtsmiddel te voorzien tegen de beslissingen genomen op grond van het in het geding zijnde artikel 1675/19, § 3.

B.9. Er kan daarentegen worden aangenomen dat de vaststelling van de desbetreffende bedragen in het geding kan worden gebracht door de werking van de rechtsmiddelen uitgeoefend tegen de beslissingen tot vaststelling van een gerechtelijke aanzuiveringsregeling bedoeld in de artikelen 1675/12 en 1675/13 van het Gerechtelijk Wetboek. Dat is het geval, enerzijds, omdat aan de rechter die zich moet uitspreken, door de devolutieve kracht van het hoger beroep, alle elementen van het geschil zijn voorgelegd en hij ertoe is gemachtigd de voor hem bekritiseerde beslissing in haar geheel te hervormen; anderzijds, omdat op grond van artikel 1675/19, § 2, de in het geding zijnde bedragen ten laste komen van de schuldenaar en bij voorrang worden betaald, zodat zij gevolgen kunnen hebben voor de maatregelen die de rechter vermag te nemen.

B.10.1. Hoewel het bestaan van het hoger beroep kan worden verantwoord in de in B.9 beoogde hypothese, zou het, luidens de prejudiciële vraag, voor de bemiddelaar alleen openstaan in het kader van een incidenteel beroep dat, op grond van artikel 1054, eerste lid, van het Gerechtelijk Wetboek, moet uitgaan van een geïntimeerde partij. Volgens de verwijzende rechter zou de bemiddelaar echter niet op regelmatige wijze in hoger beroep kunnen worden gedaagd, vermits het hoofdberoep alleen kan worden gericht tegen een partij die in eerste aanleg tegenover de appellant stond.

B.10.2. Het gegeven dat de schuldbemiddelaar geen geïntimeerde partij zou kunnen zijn, volstaat op zich niet om te verantwoorden dat hij het bedrag van zijn erelonen, emolumenten en kosten niet kan betwisten voor de rechter in hoger beroep, terwijl die laatste zich moet uitspreken over het geschil in zijn geheel gelet op het devolutieve karakter van het hoger beroep.

B.10.3. In die interpretatie dient de prejudiciële vraag bevestigend te worden beantwoord.

B.11.1. Het Hof stelt evenwel vast dat de in het geding zijnde bepaling anders kan worden geïnterpreteerd.

B.11.2. In een arrest van 4 september 2003 (*Arr. Cass.*, 2003, nr. 414) waaraan de verwijzende rechter refereert, heeft het Hof van Cassatie besloten :

« Dat bij een collectieve schuldenregeling, de schuldbemiddelaar niet alleen toezicht uitoefent op de naleving van de bepalingen inzake de collectieve schuldenregeling, kennis neemt van de aangiften van schuldvordering en inlichtingen inwint, maar ook in belangrijke mate de boedel van de debiteur bestuurt en verbindt, inkomsten bestemd voor de schuldenaar ontvangt en goederen die voor beslag vatbaar zijn te gelde kan maken;

Dat de boedel aldus in vergaande mate door de schuldbemiddelaar wordt bestuurd;

Overwegende dat uit de aard zelf van de procedure blijkt dat wanneer hoger beroep wordt ingesteld door de schuldenaar die opkomt tegen een beslissing waarbij de herroeping van de beschikking van toelaatbaarheid wordt uitgesproken, de schuldbemiddelaar moet betrokken worden in de rechtspleging in hoger beroep;

Dat zolang de schuldenaar zijn hoger beroep alleen richt tegen de schuldeisers zonder [...] de schuldbemiddelaar in de zaak te betrekken, hij geen uitspraak over zijn hoger beroep kan verkrijgen; ».

Er kan worden aangenomen dat het voormelde arrest, door de ontvankelijkheid van het hoger beroep ondergeschikt te maken aan het betrekken, door de appellant, van de schuldbemiddelaar in de zaak, van die schuldbemiddelaar noodzakelijkerwijs een partij in het geding maakt die, in die hoedanigheid, de door de eerste rechter genomen beslissing met betrekking tot de erelonen, emolumenten en kosten voor de rechter in hoger beroep kan betwisten.

B.11.3. In die interpretatie kunnen zowel de schuldenaar als de schuldbemiddelaar de vaststelling van de bedragen die in het geding zijn in de beslissing die de eerste rechter op grond van de artikelen 1675/12 en 1675/13 heeft genomen, voorleggen aan de rechter die bevoegd is om kennis te nemen van het beroep.

B.11.4. In die interpretatie dient de prejudiciële vraag ontkennend te worden beantwoord.

Om die redenen,

het Hof

zegt voor recht :

- Artikel 1675/19, § 3, derde zin, van het Gerechtelijk Wetboek schendt de artikelen 10 en 11 van de Grondwet niet, in zoverre het het niet mogelijk maakt dat hoger beroep wordt ingesteld tegen een op grond van die bepaling genomen beslissing met betrekking tot de erelonen, emolumenten en kosten.

- In de interpretatie volgens welke dezelfde bepaling het niet mogelijk maakt dat de schuldbemiddelaar hoger beroep instelt tegen een beslissing met betrekking tot de erelonen, emolumenten en kosten genomen op grond van de artikelen 1675/12 en 1675/13 van het Gerechtelijk Wetboek, schendt die bepaling de artikelen 10 en 11 van de Grondwet.

- In de interpretatie volgens welke dezelfde bepaling het mogelijk maakt dat de schuldbemiddelaar hoger beroep instelt tegen een beslissing met betrekking tot de erelonen, emolumenten en kosten genomen op grond van de artikelen 1675/12 en 1675/13 van het Gerechtelijk Wetboek, schendt die bepaling de artikelen 10 en 11 van de Grondwet niet.

Aldus uitgesproken in het Frans en het Nederlands, overeenkomstig artikel 65 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Grondwettelijk Hof, op de openbare terechtzitting van 8 juli 2010.

De griffier,

De voorzitter,

P.-Y. Dutilleux

M. Melchior